

Meesterschapsteam Geschiedenis

Verslag werkzaamheden 2023-2024

Het Meesterschapsteam Geschiedenis richt zich op het ontwikkelen en verspreiden van geschieddidactische kennis en wordt gecoördineerd door prof. dr. Carla van Boxtel van de Universiteit van Amsterdam (hoogleraar Vakdidactiek, in het bijzonder geschiedenisonderwijs) in samenwerking met dr. Chiel van den Akker van de Vrije Universiteit en dr. Susan Hogervorst van de Open Universiteit. In 2023-2024 heeft het Meesterschapsteam Geschiedenis de volgende activiteiten ondernomen en producten gerealiseerd.

ONTWIKKELEN VAN VAKDIDACTISCHE KENNIS

Dudoc Alfa promovendi: In 2023-2024 werkten twee Dudoc Alfa promovendi aan een geschieddidactisch onderzoek: Johan van Driel en Maartje van der Eem. Johan van Driel verdedigde op 31 januari 2024 zijn proefschrift *Reading, reasoning, and writing about historical significance. The effects of reading and writing instruction on the quality of written texts*. Daarnaast zijn er twee promovendi met een NWO promotiebeurs voor leraren die aansluiten bij de scholings- en intervisieactiviteiten binnen Dudoc Alfa: Hanneke Bartelds en Yolande Potjer. Deze promovendi worden begeleid door een lid van het meesterschapsteam.

Carla van Boxtel en Chiel van den Akker begeleiden afgelopen jaar leraren bij het schrijven van een aanvraag voor de Dudoc Alfa promotiebeurs. Geschiedenisleraar Remco Menke start in september 2024 met een promotieonderzoek naar het bevorderen van begripsvorming door middel van taalgericht geschiedenisonderwijs in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Leraar klassieke talen, Bas Clercx, gaat onderzoek doen naar de docent als samensteller van de Canon. Hoe kan een curriculumkeuzeinstrument docenten klassieke talen helpen bij het maken van keuzes voor de leeslijst?

Er wordt vanuit het Meesterschapsteam geschiedenis een structurele bijdrage geleverd aan de intervisiebijeenkomsten voor de Dudoc Alfa promovendi.

Onderzoek: In hun onderzoek richtten de leden van het meesterschapsteam zich onder andere op het leren en onderwijzen van historisch redeneren, historisch besef, historische cultuur en het gebruik van ooggetuigenverslagen in educatieve contexten. Susan Hogervorst werkt aan een handboek over oral history (in samenwerking met Marloes Hülken, RU/HAN). Carla van Boxtel coördineert het Peilingsonderzoek aardrijkskunde/geschiedenis einde basisonderwijs (2020-2023) in opdracht van het Ministerie en de Inspectie. Het eindrapport is zomer 2024 opgeleverd. Carla van Boxtel geeft daarnaast leiding aan het NRO gefinancierde onderzoek over lesgeven over gevoelige onderwerpen, waaronder gevoelige geschiedenis: 'Teaching critical thinking about controversial issues: the potential of an integrative approach'.

UITWISSELEN EN VERSPREIDEN VAN VAKDIDACTISCHE KENNIS

Het onderzoek van de leden van het meesterschapsteam resulteerde in diverse presentaties en publicaties (zie het overzicht hieronder).

Kleio 65 (5) September 2024 Themanummer Burgerschap. Wat kun je ermee in de les?

In september 2024 verscheen een themanummer in het vakblad voor geschiedenisleraren onder redactie van het meesterschapsteam: Chiel van den Akker, Susan Hogervorst en Carla van Boxtel. In dit nummer maken zij expertise die op dit thema aanwezig is onder historici toegankelijk voor het geschiedenisonderwijs.

Het nummer wordt geopend met een bijdrage van Chiel van den Akker, universitair hoofddocent geschiedtheorie, over het begrip burgerschap. Wat wordt daar vanuit verschillende politieke stromingen onder verstaan en hoe is de opdracht voor burgerschapsonderwijs veranderd? Carla Hoetink, universitair docent moderne politieke en parlementaire geschiedenis heeft een bijdrage over de relatie tussen burgerschap en collectieve actie. Demonstreren goede burgers (niet)? Pieter van Rees, universitair docent Burgerschap en Educatie geeft een overzicht van het Nederlandse debat over democratie en onderwijs na de Tweede Wereldoorlog en plaatst kritische kanttekeningen bij de huidige opdracht voor burgerschapsvorming. Harm Kaal, hoogleraar toegepaste geschiedenis gaat in op het vakgebied toegepaste geschiedenis en betoogt dat deze benadering het geschiedenisonderwijs een belangrijke impuls kan geven en bijdraagt aan de invulling van de opdracht tot burgerschapsvorming. Marloes Hülken, universitair docent Gendergeschiedenis en lerarenopleider Geschiedenis, en Susan Hogervorst, universitair docent cultuurgeschiedenis, bespreken hoe oral history in het geschiedenisonderwijs ingezet kan worden met het oog op burgerschapsonderwijs. Ido de Haan, hoogleraar politieke geschiedenis, tot slot, laat in zijn bijdrage zien hoe het staatsburgerschap voor steeds meer mensen beschikbaar werd en dat het een breder palet aan rechten ging bevatten dan de politieke rechten die Thorbecke centraal had gesteld.

Bijdrage aan curriculumvernieuwing: Carla van Boxtel was van 2020 tot 2022 lid van de werkgroep Referentiekader Tijd, die een voorstel deed voor aanpassing van het kader van tien tijdvakken dat de ruggegraat vormt van het geschiedeniscurriculum. Ze schreef over dit nieuwe referentiekader met leden van de werkgroep een bijdrage voor *Kleio* en voor het tijdschrift *DiMensies* (beiden najaar 2023 verschenen). Afgelopen jaar heeft het kerndoelenteam Mens en Maatschappij gewerkt aan nieuwe kerndoelen voor de mens- en maatschappijvakken in het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Carla van Boxtel nam afgelopen jaar deel aan diverse raadplegingen van de vakvereniging over de nieuwe kerndoelen en ging op uitdnenmet het kerndoelenteam in gesprek over het referentiekader.

Netwerkbijeenkomsten Nederlands-Vlaamse Onderzoeksgroep Geschiedenisonderwijs. Op deze bijeenkomsten worden conceptartikelen, onderzoeksinstrumenten en onderzoeksaanvragen besproken en zijn ook geregeld onderzoekers uit het buitenland te gast die een presentatie geven. Het netwerk kent ruim 30 leden. Afgelopen jaar zijn er drie bijeenkomsten geweest.

PLANNEN VOOR 2024-2025

- in 2025 een bijeenkomst voor leraren en lerarenopleiders organiseren over geschiedenisonderwijs en burgerschap op basis van het themanummer in *Kleio*.
- begeleiden van leraren bij het schrijven van een aanvraag voor een promotiebeurs
- een bijeenkomst om inzichten uit het onderzoek van de Dudoc Alfa promovendi te delen, in samenwerking met AlfaGammapartners in Amsterdam
- toegankelijk maken van uitkomsten van recent geschieddidactisch onderzoek op de website van Vakdidactiek Geesteswetenschappen

PUBLICATIES EN REDACTIE

Publicaties

van den Akker, C. (2024). Co-editor met Paul Roth van "Forum: Whose History? Which Reality?" in *Journal of the Philosophy of History* 18, 2.

- van den Akker, C. (2024). Co-redactie met Susan Hogervorst en Carla van Boxtel van thema “Burgerschap” in *Kleio*, 65, 5.
- van den Akker, C. (2024). Het Begrip Burgerschap. *Kleio*, 65, 5, 4-7.
- van den Akker, C. (2023). Pirates and Parrots. On the Pragmatics of Reading, *Contemporary Pragmatism*, 20, 424–441.
- van den Akker, C. (2023). Het oordeel van de geschiedenis: Over politiek en moraal, in *Een kwestie van tijd: De factor tijd in de politiek*. Centrum voor parlementaire geschiedenis (pp. 11-20). Jaarboek Parlementaire Geschiedenis.
- Jordheim, H., Regazzoni, L., & van den Akker, C. (2023). Introduction. On the Need for Theory in History, *Journal of the Philosophy of History*. 17, 3, 349-356.
- van den Akker, C. (2023). Co-editor with Helge Jordheim and Lisa Regazzoni of Special Issue: Reinhart Koselleck in the Anglophone World, *Journal of the Philosophy of History*. 17, 3.
- Hughes-Warrington, van den Akker, C., & Pérez, M. (2023). Pasts and futures for the theory and philosophy of history. *History of Intellectual Culture*, Vol 2. 189-201.
- Hogervorst, S., & Groffen, M. (2024). Coronacollecties in musea en archieven: Kanttekeningen en aanbevelingen over het verzamelen van het heden. *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 137(2), 194-204.
- Hogervorst, S. (2023). Het bombardement op Bospolder-Tussendijken raakt steeds minder ‘vergeten’. Vers Beton. www.versbeton.nl/2023/03/het-bombardement-op-bospolder-tussendijken-raakt-steeds-minder-vergeten/
- Hülksen, M. & Hogervorst, S. (2024). Verhalen over het verleden. Oral history en burgerschapsvorming in de geschiedenisles. *Kleio*, 65, 5, 42-46.
- van Boxtel, C., Bark, M., de Groot-Reuvekamp, M., de Kreek, R., Potjer, Y., & Visser, A. (2023). Referentiekader tijd. Veel meer dan nieuwe tijdvakken. *Kleio*, 6, 38-43.
- De Groot-Reuvekamp, M., Potjer, Y., & van Boxtel, C. (2023). Ontwikkelingen in de tijd. Feedback op voorstel voor nieuw referentiekader. *Kleio*, 6, 64-67.
- van Boxtel, C., Potjer, Y., & de Groot-Reuvekamp, M. (2023). Welke geschiedenis is de moeite waard om te onderwijzen? Ontwerpprincipes voor selectie en uitwerking van inhoud van een chronologisch referentiekader. *Dimensies. Tijdschrift voor Didactiek van de Mens- en Maatschappijvakken*, 7, 49-70.
- Potjer, Y., Dobber, M., & van Boxtel, C. (2024). “I never thought about history this way”: The development of elementary teachers’ beliefs about history and how a professional learning community can influence these.’ In H. Åström Elmersjö & P. Zanazanian (Eds.). *Teachers and the epistemology of history* (pp. 137-155). Palgrave MacMillan. https://doi.org/10.1007/978-3-031-58056-7_8
- Lucero, M., Montanero, M. & van Boxtel, C. (2024). Semiempty collaborative concept mapping in history education: students’ engagement in historical reasoning and coconstruction. *Instructional Science*. <https://doi.org/10.1007/s11251-024-09659-7>
- Klijnstra, T., Stoel, G. L., Ruijs, G. J. F., Savenije, G. M., & van Boxtel, C. A. M. (2024). Design principles for promoting students’ social scientific reasoning about social problems. *The Journal of Social Studies Research*, online first. <https://doi.org/10.1177/23522798241238459>
- Gestdóttir, S. M., van Drie, J., & van Boxtel, C. (2024). Student teacher professional growth on teaching historical thinking and reasoning: A case study on the use of an observation instrument. *Historical Encounters*, 11(1), 78-94. <https://doi.org/10.52289/hej11.106>

Logtenberg, A., Schellings, G., van Boxtel, C., & van Hout-Wolters, B. (2024). Student questioning: What does questioning reveal about prior knowledge, historical reasoning and affect? *Historical Encounters*, 11(1), 113-135. <https://doi.org/10.52289/hej11.108>

Bartelds, H., Savenije, G. M., van Drie, J., & van Boxtel, C. (2023). Using eyewitnesses to promote students' understanding of empathy in the history classroom. *The Journal of Social Studies Research*, 47(2), 129-144. <https://doi.org/10.1016/j.jssr.2022.12.001>

Rozendal, U. D. & van Boxtel, C. (2023). Illuminating historical causal reasoning: Designing a theory-informed cognition model for assessment purposes. *Historical Encounters*, 10(1), 60-75. <https://doi.org/10.52289/hej10.105>

Eem, M., van Drie, J., Brand-Gruwel, S., & van Boxtel, C. (2023). Students' evaluation of the trustworthiness of historical sources: Procedural knowledge and task value as predictors of student performance. *The Journal of Social Studies Research*, 47(1), 64-76. <https://doi.org/10.1016/j.jssr.2022.05.003>

Redactie wetenschappelijke tijdschriften

Susan Hogervorst is redactielid van *Tijdschrift voor geschiedenis*.

Carla van Boxtel is lid van de editorial board van *Journal of the Learning Sciences*, *History Education Research Journal* en *Theory and Research in Social Education*.

Chiel van den Akker is editor-in-chief van *Journal of the Philosophy of History*.